

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
2023**

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α.** Στην απλούστερη μορφή του το οικονομικό κύκλωμα περιλαμβάνει τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων, νοικοκυριών και εργατικών σωματείων.
- β.** Η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας ζήτησης τόξου είναι ανάμεσα στις τιμές της ελαστικότητας ζήτησης των δύο άκρων του τόξου.
- γ.** Ο αριθμός των επιχειρήσεων σε μια αγορά προϊόντος, ως προσδιοριστικός παράγοντας, αφορά αποκλειστικά στην αγοραία καμπύλη προσφοράς.
- δ.** Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά μεταξύ της κατώτατης τιμής (P_K) και της τιμής ισορροπίας (P_0), τόσο μικρότερη είναι η πλεονάζουσα προσφορά (ή πλεόνασμα) του προϊόντος στην αγορά.
- ε.** Οι φόροι δαπάνης, που λέγονται και έμμεσοι φόροι, επιβαρύνουν άμεσα τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις.

Μονάδες 15

Για τις παρακάτω προτάσεις **A2** και **A3** να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της κάθε πρότασης και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

A2. Στη βραχυχρόνια περίοδο, καθώς αυξάνεται η παραγωγή ενός προϊόντος, η συμβολή του μέσου σταθερού κόστους στη διαμόρφωση του μέσου συνολικού κόστους

- α.** αυξάνεται.
- β.** παραμένει σταθερή.
- γ.** μειώνεται.
- δ.** είναι μηδενική.

Μονάδες 5

- A3.** Η καμπύλη ζήτησης ενός αγαθού είναι ευθεία γραμμή και τέμνει τον άξονα των τιμών στο σημείο A και τον άξονα των ποσοτήτων στο σημείο B. Η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας στο σημείο B
- α.** είναι $|E_D| = 1$.
 - β.** είναι $|E_D| = 0$.
 - γ.** είναι $0 < |E_D| < 1$.
 - δ.** τείνει στο άπειρο.

Μονάδες 5

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Β

- B1.**
- α.** Να αναπτύξετε την έννοια του κρατικού προϋπολογισμού. (μονάδες 7)
 - β.** Ποια πορεία ακολουθείται από τη σύνταξη του κρατικού προϋπολογισμού μέχρι την υλοποίησή του; (μονάδες 3)
 - γ.** Ποιες μορφές μπορεί να πάρει ο κρατικός προϋπολογισμός; (μονάδες 6)
 - δ.** Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η κατάσταση του κρατικού προϋπολογισμού; (μονάδες 2) Να εξηγήσετε ποια μορφή προϋπολογισμού επιλέγεται στην περίπτωση της ύφεσης και αυξημένης ανεργίας (μονάδες 4) και ποια στην περίπτωση μεγάλης απασχόλησης και αυξανόμενων τιμών. (μονάδες 3)

Μονάδες 25

ΟΜΑΔΑ ΤΡΙΤΗ

ΘΕΜΑ Γ

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στοιχεία μιας υποθετικής οικονομίας για τα έτη 2000, 2001 και 2002, στην οποία παράγεται μόνο ένα αγαθό.

	Έτος 2000	Έτος 2001	Έτος 2002
Τιμή (σε ευρώ)	20		32
Ποσότητα (σε μονάδες)	5.000		
Α.Ε.Π.* σε τρέχουσες τιμές (σε ευρώ)		132.000	
Δείκτης τιμών (%)	100		
Α. Ε. Π. σε σταθερές τιμές (σε ευρώ)	100.000		120.000
Κατά Κεφαλήν Πραγματικό Α. Ε. Π. (σε ευρώ)	1.000		
Πληθυσμός (αριθμός ατόμων)		110	120

* Α.Ε.Π.: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

- Γ1.** Να συμπληρώσετε τα κενά του πίνακα, παρουσιάζοντας τους σχετικούς υπολογισμούς, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ρυθμός πληθωρισμού από το έτος 2000 στο έτος 2001 είναι 20%.

Μονάδες 11

- Γ2.** Μεταξύ των ετών 2000 και 2001, ποιο μέρος της μεταβολής του Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές οφείλεται στη μεταβολή της παραγόμενης ποσότητας (μονάδα 1) και ποιο μέρος της μεταβολής του Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές οφείλεται στη μεταβολή της τιμής; (μονάδες 3)

Μονάδες 4

- Γ3.** Να υπολογίσετε την πραγματική ποσοστιαία μεταβολή του Α.Ε.Π. από το έτος 2001 στο έτος 2002, σε σταθερές τιμές του έτους 2002. (Στην απάντησή σας να κρατήσετε το ακέραιο μέρος της μεταβολής).

Μονάδες 4

- Γ4.** Με βάση τα δεδομένα του πίνακα, τι διαπιστώνετε σχετικά με το βιοτικό επίπεδο της χώρας διαχρονικά;

Μονάδες 2

- Γ5.** Αν στο έτος 2002, η εκροή εισοδήματος προς το εξωτερικό ισούται με 6.000 ευρώ, ενώ η εισροή εισοδήματος από το εξωτερικό είναι 30% μεγαλύτερη σε σχέση με την εκροή εισοδήματος προς το εξωτερικό, να υπολογίσετε το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν του έτους 2002 σε τρέχουσες τιμές.

Μονάδες 4

ΟΜΑΔΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΘΕΜΑ Δ

Οι συναρτήσεις ζήτησης και προσφοράς στην αγορά ενός προϊόντος είναι γραμμικές. Το σημείο ισορροπίας της αγοράς είναι $P_1 = 10$ χρηματικές μονάδες (χ.μ.) και $Q_1 = 120$ μονάδες προϊόντος (μ.π.). Μία μεταβολή της τεχνολογίας παραγωγής του προϊόντος μετατοπίζει παράλληλα την καμπύλη προσφοράς και το νέο σημείο ισορροπίας διαμορφώνεται σε $P_2 = 20$ χ.μ. και $Q_2 = 80$ μ.π.

Το κράτος θεωρεί τη νέα τιμή ισορροπίας υψηλή για τις χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις και για αυτό επιβάλλει ανώτατη τιμή $P_A = 15$ χ.μ. Σε αυτήν την τιμή δημιουργείται έλλειμμα ίσο με 60 μ.π.

- Δ1.** Να προσδιορίσετε τις γραμμικές συναρτήσεις ζήτησης (Q_D) (μονάδες 4) και προσφοράς (Q_S) (μονάδες 2), καθώς και τη νέα γραμμική συνάρτηση προσφοράς (Q_{S_2}). (μονάδες 6)

Μονάδες 12

- Δ2.** Ποια είναι η μεταβολή που επήλθε στην τεχνολογία παραγωγής του προϊόντος; (μονάδα 1) Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 2)

Μονάδες 3

- Δ3.** Να υπολογίσετε το μέγιστο πιθανό «καπέλο» στην τιμή του προϊόντος, στην περίπτωση που το σύνολο της προσφερόμενης ποσότητας διατίθεται στη μέγιστη τιμή της «μαύρης αγοράς».

Μονάδες 5

- Δ4.** Να απεικονίσετε σε κοινό διάγραμμα την καμπύλη ζήτησης, τις καμπύλες προσφοράς, το έλλειμμα και το «καπέλο».

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α

- A1. α. Λάθος
- β. Σύμφωνα με τη διατύπωση του σχολικού βιβλίου (σελ. 42) η απάντηση είναι «Σωστό». Από μαθηματική άποψη βεβαίως, η πρόταση A1.β είναι λανθασμένη. Θα μπορούσαμε να απαντήσουμε ότι είναι σωστή η A1.β αν είχε διατύπωθεί ως εξής: «Η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας ζήτησης τόξου είναι ανάμεσα στις απόλυτες τιμές της ελαστικότητας ζήτησης των δύο άκρων του τόξου». Επομένως προτείνουμε να μην έχουν απόλυτα μορίων οι υποψήφιοι, είτε απάντησαν «Σωστό», είτε απάντησαν «Λάθος».
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό
- A2. γ
- A3. β

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Β

- B1. α. Σχολ. βιβλίο σελ. 182-183 «Ο κρατικός προϋπολογισμός ... οικονομικής πολιτικής»
Ο Κρατικός Προϋπολογισμός είναι ένας λογαριασμός που περιέχει όλες τις δαπάνες που προβλέπεται να γίνουν από το Κράτος μέσα σε ένα έτος και όλα τα έσοδα που προβλέπεται να εισπράξει το Κράτος κατά το ίδιο έτος. Ο κρατικός προϋπολογισμός δείχνει με μεγάλη λεπτομέρεια τον τρόπο με τον οποίο κατανέμονται οι δημόσιες δαπάνες στους διάφορους τομείς της οικονομίας καθώς επίσης τις πηγές από τις οποίες εισρέουν τα έσοδα προς το Δημόσιο. Η κατανομή των δημόσιων δαπανών και η επιβολή φόρων δείχνει και την οικονομική πολιτική που ακολουθεί η Κυβέρνηση, γι' αυτό και ο κρατικός προϋπολογισμός είναι μια περιεκτική και σύντομη έκφραση της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.
- β. Σχολ. βιβλίο σελ. 183 «Τελειώνοντας, πρέπει να σημειώσουμε ... υλοποίησή του»

Πρέπει να σημειώσουμε ότι ο κρατικός προϋπολογισμός συντάσσεται από το Υπουργείο των Οικονομικών με βάση την κυβερνητική πολιτική και τους στόχους που θέτει η κυβέρνηση. Στη συνέχεια ο προϋπολογισμός κατατίθεται στη Βουλή για να ψηφιστεί. Μετά την ψήφισή του οι αρμόδιοι φορείς (υπουργεία κτλ.) προβαίνουν στην υλοποίησή του.

γ. Σχολ. βιβλίο σελ. 183 «Υπάρχει ... ισοσκελισμένος»

Υπάρχει μια γενική, αλλά εσφαλμένη εντύπωση ότι ο κρατικός προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος, δηλ. τα έσοδα να είναι ίσα με τις δαπάνες σε κάθε χρονική περίοδο. Η άποψη αυτή είναι εσφαλμένη. Καμία οικονομική λογική δεν υπαγορεύει εξίσωση δαπανών και εσόδων. Ο προϋπολογισμός του Κράτους μπορεί να είναι πλεονασματικός, δηλ. τα έσοδα να υπερβαίνουν τις δαπάνες, ή ελλειμματικός, δηλ. οι δαπάνες να υπερβαίνουν τα έσοδα. Φυσικά, μπορεί να είναι ισοσκελισμένος.

δ. Σχολ. βιβλίο σελ. 183 «Η κατάσταση ... εσόδων»

Η κατάσταση του προϋπολογισμού θα εξαρτηθεί από τη γενική οικονομική συγκυρία και από την οικονομική πολιτική που η κυβέρνηση θέλει να εφαρμόσει. Αν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση και η ανεργία είναι αυξημένη, τότε ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ελλειμματικός, γιατί η διαρρηθ δαπάνης που γίνεται με την επιβολή φόρων και που τείνει να μειώσει το εθνικό εισόδημα πρέπει να αντισταθμιστεί με τη δημιουργία μεγαλύτερης δαπάνης από το κράτος μέσω των δημοσίων δαπανών (π.χ. για επενδύσεις), ώστε το εισόδημα να αυξηθεί και να αποφευχθεί, όσο γίνεται, η ύφεση. Αντίθετα, σε περιόδους μεγάλης απασχόλησης και αυξανόμενων τιμών, ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι πλεονασματικός, για να μειωθούν οι πληθωριστικές τάσεις. Σε πολλές περιπτώσεις η μείωση δαπανών, λόγω της φύσης τους, όπως, για παράδειγμα, οι δαπάνες για την παιδεία ή την εθνική άμυνα, είναι δύσκολη. Σ' αυτήν την περίπτωση η πλεονασματικότητα του προϋπολογισμού πρέπει να προέλθει από αύξηση των εσόδων.

Ομάδα Τρίτη

ΘΕΜΑ Γ

	2000	2001	2002
Τιμή	20	24	32
Ποσότητα	5.000	5.500	6.000
ΑΕΠ τρεχ. τιμές	100.000	132.000	192.000
ΔΤ	100	120	160
ΑΕΠ σταθ. τιμές	100.000	110.000	120.000
Κ. κ. Πραγμ ΑΕΠ	1.000	1.000	1000
Πληθυσμός	100	110	120

Γ1. Έτος 2000

Αφού $\Delta T_{2000} = 100$, το 2000 είναι το έτος βάσης.

$$\text{Άρα } \text{ΑΕΠ}_{\text{τρέχ. τιμές}} = \text{ΑΕΠ}_{\text{σταθ. τιμές}} = 100.000$$

$$\text{Πληθυσμός} = \frac{\text{ΑΕΠ}_{\text{σταθ. τιμές}}}{\text{Κ.κ. Πραγμ. ΑΕΠ}} = \frac{100.000}{100} = 1.000$$

Έτος 2001

Ο ρυθμός πληθωρισμού είναι η ποσοστιαία μεταβολή του Δείκτη Τιμών (σχολ. βιβλ. σελ. 166)

$$\Delta T_{2001} = \Delta T_{2000} + \frac{20}{100} \cdot \Delta T_{2000} = 120$$

$$\text{ΑΕΠ}_{2001} \text{ σε σταθ. τιμές}_{2000} = \frac{\text{ΑΕΠ}_{2001} \text{ σε τρεχ. τιμές}}{\Delta T_{2001}} \cdot 100 =$$

$$= \frac{132.000}{120} \cdot 100 = 110.000$$

$$\text{Κ.κ. Πραγμ. ΑΕΠ}_{2001} = \frac{110.000}{110} = 1.000$$

$$Q_{2001} = \frac{\text{ΑΕΠ}_{2001} \text{ σε σταθ. τιμές}_{2000}}{P_{2000}} = \frac{110.000}{20} = 5.500$$

$$P_{2001} = \frac{\text{ΑΕΠ}_{2001} \text{ σε τρεχ. τιμές}}{Q_{2001}} = \frac{132.000}{5.500} = 24$$

Έτος 2002

$$Q_{2002} = \frac{120.000}{20} = 6.000$$

$$ΑΕΠ_{2002} \text{ σε τρεχ. τιμές} = 32 \cdot 6000 = 192.000$$

$$\Delta T_{2002} = \frac{192.000}{120.000} \cdot 100 = 160$$

$$Κ.κ. \text{ πραγμ. } ΑΕΠ_{2002} = \frac{120.000}{120} = 1000$$

Γ2. Η μεταβολή του Ονομαστικού ΑΕΠ είναι ίση με

$132.000 - 100.000 = 32.000 \text{ €}$ και οφείλεται και στη μεταβολή των τιμών και στη μεταβολή των ποσοτήτων.

Η μεταβολή του Πραγματικού ΑΕΠ είναι ίση με

$110.000 - 100.000 = 10.000 \text{ €}$ και οφείλεται μόνο στη μεταβολή των ποσοτήτων.

Άρα η μεταβολή του Ονομαστικού ΑΕΠ που οφείλεται μόνο στη μεταβολή των τιμών είναι $32.000 - 10.000 = 22.000 \text{ €}$.

Γ3.

Έτος	ΑΕΠ τρέχ. τιμές	ΔΤ	ΑΕΠ σταθ. τιμές
2001	132.000	75	176.000
2002	192.000	100	192.000

$$\Delta T_{2001} = \frac{120}{160} \cdot 100 = 75$$

$$ΑΕΠ_{2001} \text{ σε σταθερές τιμές}_{2002} = \frac{132.000}{75} \cdot 100 = 176.000$$

$$\text{Πραγμ. Ποσοστιαία μεταβολή } ΑΕΠ = \frac{192.000 - 176.000}{176.000} \cdot 100 = 9\%$$

Γ4. Το κατά κεφαλήν πραγματικό ΑΕΠ μετρά το βιοτικό επίπεδο της χώρας, άρα διαχρονικά το βιοτικό επίπεδο παραμένει σταθερό.

Γ5. Εισροή εισοδήματος από το εξωτερικό $= 6000 + \frac{30}{100} \cdot 6000 = 7800 \text{ €}$

Καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό $= 7800 - 6000 = 1800 \text{ €}$

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν₂₀₀₂ $= 192.000 + 1800 = 193.800 \text{ €}$

Ομάδα Τέταρτη

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Η συνάρτηση ζήτησης είναι γραμμική, άρα είναι της μορφής $Q_D = \alpha + \beta P$.

Γνωρίζω δύο σημεία της και άρα μπορώ να την υπολογίσω.

$$\left. \begin{array}{l} 120 = \alpha + 10\beta \\ 80 = \alpha + 20\beta \end{array} \right\} \begin{array}{l} (-) \quad 40 = -10\beta \Rightarrow \beta = -4 \\ \Rightarrow \quad \alpha = 160 \end{array}$$

Άρα $Q_D = 160 - 4P$

Στην $P_A = 15$ ισχύει ότι $Q_{D_A} = 160 - (4 \cdot 15) = 100$,

Άρα $Q_{D_A} - Q_{S_A} = 60 \Rightarrow Q_{S_A} = 40$.

Για τη γραμμική συνάρτηση προσφοράς γνωρίζω πλέον δύο σημεία και άρα μπορώ να την υπολογίσω:

$$Q_{S_2} = \gamma + \delta P$$

$$\left. \begin{array}{l} 40 = \gamma + 15\delta \\ 80 = \gamma + 20\delta \end{array} \right\} \begin{array}{l} (-) \quad -40 = -5\delta \Rightarrow \delta = 8 \\ \Rightarrow \quad \gamma = -80 \end{array}$$

Άρα $Q_{S_2} = -80 + 8P$

Αφού $Q_{S_2} // Q_{S_1}$ ισχύει ότι $\delta = 8$ (σταθερή κλίση)

Άρα για την Q_{S_1} γνωρίζω ένα σημείο και την κλίση της άρα μπορώ να την υπολογίσω:

$$Q_{S_1} = \gamma + \delta P$$

$$120 = \gamma + (8 \cdot 10) \Rightarrow \gamma = 40, \text{ επομένως } \boxed{Q_{S_1} = 40 + 8P}$$

Δ2. Η τεχνολογία χειροτέρευσε, αφού η προσφορά έχει μειωθεί (η τιμή ισορροπίας αυξήθηκε και η ποσότητα ισορροπίας μειώθηκε).

Δ3. Η P_2 είναι η τιμή στην οποία κάποιοι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι να αγοράσουν την ποσότητα Q_{S_A} .

$$\text{Άρα } 40 = 160 - 4P_2 \Rightarrow 120 = 4P_2 \Rightarrow P_2 = 30.$$

$$\text{Μέγιστο πιθανό καπέλο} = P_2 - P_A = 30 - 15 = 15.$$

Δ4

